

Z A K O N

O ZABRANI DISKRIMINACIJE

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Clan 1

Zabrana i zaštita od diskriminacije ostvaruje se u skladu sa ovim zakonom.

Na zabranu i zaštitu od diskriminacije primjenjuju se i odredbe drugih zakona kojima se uređuje zabrana i zaštita od diskriminacije po pojedinim osnovama ili u vezi sa ostvarivanjem pojedinih prava, ukoliko nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Zabrana diskriminacije

Clan 2

Zabranjen je svaki oblik diskriminacije, po bilo kom osnovu.

Diskriminacija je svako neopravdano, pravno ili fakticko, neposredno ili posredno pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etnickom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, politickom ili drugom mišljenju, polu, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bracom ili porodicnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, politickoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim licnim svojstvima.

Neposredna diskriminacija postoji ako se aktom, radnjom ili necinjenjem lice ili grupa lica, u istoj ili slicnoj situaciji, dovode ili su dovedeni, odnosno mogu biti dovedeni u nejednak položaj u odnosu na drugo lice ili grupu lica po nekom od osnova iz stava 2 ovog clana, osim ako su taj akt, radnja ili necinjenje objektivno i razumno opravdani zakonitim ciljem, uz upotrebu sredstava koja su primjerena i neophodna za postizanje cilja, odnosno u prihvatljivo srazmjernom odnosu sa ciljem koji se želi postici.

Posredna diskriminacija postoji ako prividno neutralna odredba propisa ili opšteg akta, kriterijum ili praksa dovodi ili bi mogla dovesti lice ili grupu lica u nejednak položaj u odnosu na druga lica ili grupu lica, po nekom od osnova iz stava 2 ovog clana, osim ako je ta odredba, kriterijum ili praksa objektivno i razumno opravdana zakonitim ciljem, uz upotrebu sredstava koja su primjerena i neophodna za postizanje cilja, odnosno u prihvatljivo srazmjernom odnosu sa ciljem koji se želi postici.

Diskriminacijom se smatra i podsticanje ili davanje instrukcija da se određeno lice ili grupa lica diskriminišu po nekom od osnova iz stava 1 ovog clana.

Zaštita od diskriminacije

Clan 3

Pravo na zaštitu od diskriminacije pripada svim fizickim i pravnim licima na koja se primjenjuju propisi Crne Gore, ako su diskriminisana po nekom od osnova iz clana 2 stav 2 ovog zakona.

Lica koja prijavljuju diskriminaciju

Clan 4

Niko ne može da trpi štetne posljedice zbog prijavljivanja slucaja diskriminacije, davanja iskaza pred nadležnim organom ili nuđenja dokaza u postupku u kojem se ispituje slucaj diskriminacije.

Posebne mjere

Clan 5

Posebne mjere koje su usmjerene na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju mogu uvoditi državni organi, organi državne uprave, organi jedinica lokalne samouprave, javna preduzeca i druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja (u daljem tekstu: organi), kao i druga pravna i fizicka lica.

Mjere iz stava 1 ovog clana primjenjuju se srazmjerno potrebama i mogućnostima i traju do ostvarenja ciljeva koji su tim mjerama utvrđeni.

Pristanak

Clan 6

Pristanak lica na diskriminaciju ne oslobađa odgovornosti lice koje vrši diskriminaciju, daje instrukcije ili podstice na vršenje diskriminacije.

II. POSEBNI OBLICI DISKRIMINACIJE

Uznemiravanje

Clan 7

Uznemiravanje, po nekom od osnova iz clana 2 stav 2 ovog zakona, predstavlja određeno ponašanje ili postupanje prema nekom licu, koje takvo ponašanje ili postupanje ne želi, a koje ima za cilj ili predstavlja povredu licnog dostojanstva i izaziva strah, neugodnost, neprijateljstvo, poniženje ili uvrijeđenost.

Mobing

Clan 8

Mobing je ponašanje na radnom mjestu, kojim jedno ili više lica sistematski, u dužem vremenskom periodu, psihicki zlostavlja ili ponižava drugo lice vrijeđanjem, omalovažavanjem, uznemiravanjem i drugim aktivnostima i dovodi to lice u nejednak položaj po nekom od osnova iz clana 2 stav 2 ovog zakona, što ima za cilj ugrožavanje njegovog/njenog ugleda, casti, dostojanstva i integriteta, a može izazvati štetne posljedice mentalne, psihosomatske i socijalne prirode ili dovesti u pitanje profesionalnu buducnost lica koje je žrtva mobinga.

Segregacija

Clan 9

Segregacija je svako razdvajanje lica ili grupe lica po nekom od osnova iz clana 2 stav 2 ovog zakona, osim u slucajevima kad je razdvajanje objektivno i opravdano, a nacin za postizanje tog cilja je neophodan i srazmjeran.

Diskriminacija u korišćenju objekata i površina u javnoj upotrebi

Clan 10

Ogranicavanje ili onemogućavanje korišćenja objekata i površina u javnoj upotrebi licu ili grupi lica, po nekom od osnova iz clana 2 stav 2 ovog zakona, smatra se diskriminacijom. Pravo na korišćenje objekata i površina u javnoj upotrebi može biti ograniceno samo u skladu sa zakonom.

Diskriminacija u pružanju javnih usluga

Clan 11

Diskriminacijom u oblasti pružanja javnih usluga, po nekom od osnova iz clana 2 stav 2 ovog zakona, smatra se:

- 1) otežavanje ili onemogućavanje pružanja javnih usluga;
- 2) odbijanje pružanja javnih usluga;
- 3) uslovljavanje pružanja javnih usluga uslovima koji se ne traže od drugih lica ili grupe lica;
- 4) namjerno kašnjenje ili odlaganje pružanja usluga, iako je lice ili grupa lica zatražila i ispunila uslove za blagovremeno pružanje usluga prije drugih lica.

Diskriminacija po osnovu zdravstvenog stanja

Clan 12

Onemogućavanje, ogranicavanje ili otežavanje zapošljavanja, rada, školovanja ili bilo koje drugo neopravdano pravljenje razlike ili nejednako postupanje prema licu ili grupi lica, po osnovu zdravstvenog stanja, smatra se diskriminacijom.

Diskriminacija po osnovu starosne dobi

Clan 13

Onemogućavanje ili ogranicavanje ostvarivanja prava ili bilo koje drugo neopravdano pravljenje razlike ili nejednako postupanje prema licu ili grupi lica, po osnovu starosne dobi, smatra se diskriminacijom.

Politicka diskriminacija

Clan 14

Zabranjena je diskriminacija pojedinaca ili grupa lica zbog politickog ubjeđenja, zbog pripadanja ili nepripadanja politickoj partiji ili drugoj organizaciji.

Diskriminacija u oblasti vaspitanja, obrazovanja i strucnog osposobljavanja

Clan 15

Diskriminacijom u oblasti vaspitanja, obrazovanja i strucnog osposobljavanja smatra se otežavanje ili onemogućavanje upisa u vaspitno-obrazovnu ustanovu i ustanovu visokog obrazovanja i izbora obrazovnog programa na svim nivoima vaspitanja i obrazovanja, iskljucivanje iz ovih ustanova, otežavanje ili uskracivanje mogucnosti pracenja nastave i ucešca u drugim vaspitnim, odnosno obrazovnim aktivnostima, razvrstavanje djece, učenika/ca, polaznika/ca obrazovanja i studenata/kinja, zlostavljanje ili na drugi nacin neopravdano pravljenje razlika ili nejednako postupanje prema njima, po nekom od osnova iz clana 2 stav 2 ovog zakona.

Diskriminacija u oblasti rada

Clan 16

Pored slucajeva diskriminacije utvrđenih zakonom kojim se uređuje oblast rada I zapošljavanja, diskriminacijom u radu smatra se i isplata nejednake zarade, odnosno naknade za rad jednake vrijednosti licu ili grupi lica, po nekom od osnova iz clana 2 stav 2 ovog zakona.

Pravo na zaštitu od diskriminacije iz stava 1 ovog clana imaju i lica koja obavljaju privremene i povremene poslove ili poslove po posebnom ugovoru, studenti/kinje i učenici/ce na praksi, kao i druga lica koja po bilo kom osnovu ucestvuju u radu kod poslodavca.

Ne smatra se diskriminacijom pravljenje razlike, iskljucenje ili davanja prvenstva zbog osobenosti određenog posla kod kojeg licno svojstvo lica predstavlja stvarni i odlucujuci uslov obavljanja posla, ako je svrha koja se time želi postici opravdana, kao i preduzimanje mjera zaštite prema pojedinim kriterijumima lica iz stava 2 ovog clana.

Diskriminacija po osnovu vjere i uvjerenja

Clan 17

Diskriminacijom se smatra svako pravljenje razlike, nejednako postupanje ili dovođenje u nejednak položaj lica ili grupe lica po osnovu vjere ili uvjerenja, pripadanja ili nepripadanja nekoj vjerskoj zajednici.

Diskriminacija lica sa invaliditetom

Clan 18

Pod diskriminacijom lica sa invaliditetom smatra se, narocito: onemogucavanje ili otežavanje pristupa zdravstvenoj zaštiti, odnosno uskracivanje prava na zdravstvenu zaštitu, redovni medicinski tretman i lijekove, rehabilitaciona sredstva i mjere; uskracivanje prava na školovanje, odnosno obrazovanje; uskracivanje prava na rad i prava iz radnog odnosa, u skladu sa potrebama tog lica; uskracivanje prava na brak, na stvaranje porodice i drugih prava iz oblasti bracnih i porodicnih odnosa.

Nedostupnost prilaza objektima i površinama u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom, odnosno onemogucavanje, ogranicavanje ili otežavanje korišćenja navedenih objekata, na nacin koji nije nesrazmjeran teret za pravno ili fizicko lice koje je dužno da to omoguci, smatra se diskriminacijom u smislu stava 1 ovog clana

Diskriminacija lica sa invaliditetom postoji i u slucaju kad nijesu preduzete posebne mjere za otklanjanje ogranicenja, odnosno nejednakog položaja u kojem se ta lica nalaze.

Diskriminacija po osnovu rodnog identiteta i seksualne orijentacije

Clan 19

Svako pravljenje razlike, nejednako postupanje ili dovođenje u nejednak položaj lica po osnovu rodnog identiteta ili seksualne orijentacije smatra se diskriminacijom.

Svako ima pravo da izrazi svoj rodni identitet i seksualnu orijentaciju.

Rodni identitet i seksualna orijentacija su privatna stvar svakog lica i niko ne može biti pozvan da se javno izjasni o svom rodnom identitetu i seksualnoj orijentaciji.

Teži oblik diskriminacije

Clan 20

Težim oblikom diskriminacije, po nekom od osnova iz clana 2 stav 2 ovog zakona, smatra se diskriminacija:

- 1) ucinjena prema istom licu ili grupi lica po više osnova iz clana 2 stav 2 ovog zakona (višestruka diskriminacija);
- 2) ucinjena više puta prema istom licu ili grupi lica (ponovljena diskriminacija);
- 3) ucinjena u dužem vremenskom periodu prema istom licu ili grupi lica (produžena diskriminacija);
- 4) propagiranjem putem javnih glasila, kao i ispisivanjem i isticanjem sadržaja i simbola diskriminatorne sadržine na javnim mjestima;
- 5) koja ima narocito teške posljedice po diskriminisano lice, grupu lica ili po njihovu imovinu.

III. ZAŠTITNIK/CA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA

Nadležnost Zaštitnika/ce

Clan 21

Pored nadležnosti i ovlašćenja propisanih posebnim zakonom, Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda (u daljem tekstu: Zaštitnik/ca) je nadležan/na i da:

- 1) podnosiocu/teljki pritužbe koji/a smatra da je diskriminisano/na od strane fizickog ili pravnog lica daje potrebna obavještenja o njegovim/njenim pravima i obavezama, kao i mogućnostima sudske i druge zaštite;
- 2) sprovodi postupak mirenja, uz pristanak lica koje smatra da je diskriminisano i organa, drugog pravnog i fizickog lica za koje ono smatra da je izvršilo diskriminaciju, uz mogućnost zaključivanja vansudskog poravnjanja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje

postupak posredovanja;

- 3) informiše javnost o značajnijim pojavama diskriminacije;
- 4) po potrebi, vrši istraživanja u oblasti diskriminacije;
- 5) vodi posebnu evidenciju o podnijetim pritužbama u vezi sa diskriminacijom;
- 6) prikuplja i analizira statističke podatke o slučajevima diskriminacije;
- 7) preduzima aktivnosti radi podizanja svijesti o pitanjima u vezi sa diskriminacijom.

Podnošenje pritužbe

Clan 22

Svako ko smatra da je diskriminisan aktom, radnjom ili nepostupanjem organa i drugih pravnih i fizickih lica, može se obratiti pritužbom Zaštitniku/ci.

Pritužbu iz stava 1 ovog clana Zaštitniku/ci mogu podnijeti i organizacije ili pojedinci/ke koji/e se bave zaštitom ljudskih prava, uz saglasnost diskriminisanog lica ili grupe lica.

Postupanje po pritužbama iz st. 1 i 2 ovog clana, sprovodi se u skladu sa propisima kojima je uređen način rada Zaštitnika/ce, ukoliko ovim zakonom nije drukcije uređeno.

Izveštaji Zaštitnika/ce

Clan 23

Zaštitnik/ca, u posebnom dijelu godišnjeg izvještaja, obavještava Skupštinu Crne Gore o uocnim pojavama diskriminacije i preduzetim aktivnostima i predlaže preporuke i mjere za otklanjanje diskriminacije.

O uocnim pojavama diskriminacije Zaštitnik/ca može da podnese Skupštini Crne Gore poseban izvještaj, ako to od njega zatraži nadležno radno tijelo Skupštine Crne Gore ili ako Zaštitnik/ca ocjeni da to zahtijevaju narocito važni razlozi.

IV. SUDSKA ZAŠTITA

Postupak pred sudom

Clan 24

Svako ko smatra da je povrijeđen diskriminatorским postupanjem organa, drugog pravnog i fizickog lica ima pravo na zaštitu pred sudom, u skladu sa zakonom.

Postupak se pokrece tužbom.

Na postupak iz stava 2 ovog clana shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje parnicni postupak, ako ovim zakonom nije drukcije određeno.

Postupak iz stava 2 ovog clana je hitan.

U sporu za zaštitu od diskriminacije revizija je uvijek dozvoljena.

Mjesna nadležnost

Clan 25

U postupku za zaštitu od diskriminacije mjesno je nadležan, pored suda opšte mjesne nadležnosti, i sud na cijem području je prebivalište, odnosno sjedište tužioca/teljke.

Tužba

Clan 26

Tužbom iz clana 24 stav 2 ovog zakona može se tražiti i:

- 1) utvrđenje da je tuženi/a diskriminatorским postupao/la prema tužiocu/teljki;
- 2) zabrana vršenja radnje od koje prijeti diskriminacija, odnosno zabrana ponavljanja radnje diskriminacije;
- 3) naknada štete, u skladu sa zakonom;
- 4) objavljivanje presude kojom je utvrđena diskriminacija na trošak tuženog/e u medijima, ukoliko je diskriminacija izvršena putem medija.

U slučajevima iz stava 1 tac. 1 i 2 ovog člana tužbeni zahtjev se istice zajedno sa zahtjevima za zaštitu prava o kojima se odlučuje u parničnom postupku, ako su ovi zahtjevi u međusobnoj vezi i zasnivaju se na istom činjenicnom i pravnom osnovu.

Tužba iz stava 1 tac. 1 i 2 ovog člana može se podnijeti samostalno samo ako akt ili radnja diskriminacije nije imala za posljedicu gubitak ili povredu nekog prava.

Rok za podnošenje tužbe

Član 27

Tužba iz člana 24 stav 2 ovog zakona može se podnijeti u roku od 90 dana od dana saznanja za ucinjenu diskriminaciju.

Privremene mjere

Član 28

Prije pokretanja ili u toku postupka po tužbi iz člana 24 ovog zakona sud može, na predlog stranke, odrediti privremene mjere.

U predlogu za izdavanje privremene mjere mora se učiniti vjerovatnim da je mjera potrebna da bi se spriječila opasnost od nastupanja nenadoknadive štete, osobito teške povrede prava na jednako postupanje ili sprječavanje nasilja.

O predlogu za izdavanje privremene mjere sud je dužan da donese odluku bez odlaganja.

Na postupak iz stava 1 ovog člana shodno se primjenjuju odredbe Zakona o izvršnom postupku.

Teret dokazivanja

Član 29

Ukoliko tužilac/teljka učini vjerovatnim da je tuženi/a izvršio/la akt diskriminacije, teret dokazivanja da usljed tog akta nije došlo do povrede jednakosti u pravima i pred zakonom prelazi na tuženog/u.

Odredba stava 1 ovog člana ne odnosi se na prekršajni i krivični postupak.

Druga lica koja mogu podnijeti tužbu

Član 30

Tužbu iz člana 26 stav 1 tac. 1, 2 i 4 ovog zakona, u ime diskriminisanog lica, mogu podnijeti i organizacije ili pojedinci/ke koji/e se bave zaštitom ljudskih prava.

Tužba iz stava 1 ovog člana može se podnijeti samo uz pisani pristanak diskriminisanog lica ili grupe lica.

Obavješćavanje Zaštitnika/ce

Član 31

Podnosilac/teljka tužbe iz cl. 24 i 30 ovog zakona koji/a je podnio/la i pritužbu Zaštitniku/ci dužan/na je da pisanim putem obavijesti Zaštitnika/cu o pokretanju sudskog postupka.

V. INSPEKCIJSKI NADZOR

Uloga inspekcija

Član 32

Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona u odnosu na diskriminaciju u oblasti rada i zapošljavanja, zaštite na radu, zdravstvene zaštite, obrazovanja, građevinarstva, saobraćaja, turizma i u drugim oblastima vrše inspekcije nadležne za te oblasti, u skladu sa zakonom.

VI. EVIDENCIJA

Vođenje evidencije

Član 33

Organi, druga pravna i fizička lica obavezni su da vode posebnu evidenciju o svim slučajevima prijavljene diskriminacije i da podatke iz evidencije blagovremeno dostave

Zaštitniku/ci.

Sudovi, inspeksijski organi i organi za prekršaje obavezni su da vode posebnu evidenciju o podnijetim tužbama u vezi sa diskriminacijom i da podatke iz evidencije blagovremeno dostave Zaštitniku/ci.

Bliži sadržaj i način vođenja evidencija iz stava 2 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za ljudska i manjinska prava.

VII. KAZNE NE ODREDBE

Prekršaji

Član 34

Novčanom kaznom od dvjestostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kaznice se za prekršaj pravno lice ili preduzetnik, ako:

- 1) odbije pružanje javnih usluga, uslovi pružanje usluga uslovima koji se ne traže od drugih lica ili grupe lica ili namjerno kasni ili odlaže pružanje usluga, iako su lice ili grupa lica zatražili i ispunili uslove za pravovremeno pružanje usluga prije drugih lica (član 11 stav 1 tac. 2, 3 i 4);
- 2) onemogući, ograniči ili oteža korišćenje prilaza objektima i površinama u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom (član 18 stav 2);
- 3) podnese tužbu bez pisanog pristanka diskriminisanog lica ili grupe lica (član 30 stav 2);
- 4) ne vodi posebnu evidenciju o svim slučajevima prijavljene diskriminacije ili podatke iz evidencije blagovremeno ne dostavi Zaštitniku/ci (član 33 stav 1);
- 5) ne vodi posebnu evidenciju o podnijetim tužbama u vezi sa diskriminacijom ili podatke iz evidencije blagovremeno ne dostavi Zaštitniku/ci (član 33 stav 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kaznice se i odgovorno lice u organu ili pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom u visini dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNA ODREDBA

Postupci po pritužbama

Član 35

Postupci po pritužbama koje se odnose na diskriminaciju podnešenim prije stupanja na snagu ovog zakona okončace se u skladu sa propisima koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Podzakonski akti

Član 36

Podzakonski akt iz člana 33 stav 3 ovog zakona donijee se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Stupanje na snagu

Član 37

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

SU-SK Broj 01-407/19

Podgorica, 27. jula 2010. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE 24. SAZIVA

PREDSEDNIK

Ranko Krivokapic